

‘Οσίου Νικοδήμου
‘Αγιορείτου

‘Ερμηνεία
εἰς τὴν Ἐνάτην Ὁδὴν
τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας

Μέρος Ε΄.

«Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός».

(Λουκ. α΄ 49)

ΚΑΙ τοῦτο τὸ ρητὸν εἶναι ἀπόδειξις τῆς μεγάλης ταπεινοφροσύνης τῆς Θεοτόκου· λέγει γάρ, ὅτι διὰ τοῦτο ἔχουν νὰ με μακαρίσουν ὅλοι αἱ γενεαί, ὄχι διότι ἐγὼ εἶμαι ἀξία μακαρισμοῦ, ἀλλὰ διότι ἐποίησεν εἰς ἐμὲ μεγαλεῖα ὁ Θεός, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος.

Καὶ ὁ μὲν Σειράχ εἶπε θαυμαστικῶς περὶ τοῦ Θεοῦ: «τίς ἐξιχνιάσει τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ»; (Σειρ. ιη΄ 4)· ἡμεῖς δὲ λέγομεν θαυμαστικῶς τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς Παρθένου Μαρίας τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ· τίς ἐξιχνιάσει τὰ μεγαλεῖα Αὐτῆς;

Βέβαια ἰλιγγιᾷ κάθε νοῦς ὁποῦ θελήσῃ μόνον νὰ ἐντρανίσῃ^{15α} εἰς τὰ μεγαλεῖα Της καὶ ἄφωνος γίνεται κάθε γλῶσσα, καὶ ἦναι ἢ πλέον εὐλαλος καὶ ρητορικὴ ὁποῦ ἤθελεν ἐπιχειρισθῆ νὰ ἐκφράσῃ ταῦτα· διότι ὑπερβαίνουν κάθε νοῦν καὶ νικοῦν κάθε λόγον.

Καὶ τῆ ἀλθθείᾳ, μεγαλεῖα ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν Θεοτόκον· διότι προέγνω καὶ προώρισεν Αὐτὴν κατὰ τὴν θεαρχικὴν Αὐτοῦ ιδεάν πρὸ τῶν αἰώνων, εἰς τὸ νὰ γένη κατὰ σάρκα Μήτηρ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Αὐτοῦ.

Μεγαλεῖα ἐποίησεν εἰς Αὐτὴν ὁ Θεός· ἐπειδὴ διὰ τοῦτον καὶ μόνον τὸν σκοπὸν, ἐδιάλεξεν ὁ Θεὸς μετὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδὰμ ἀπὸ ὄλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὅλους τοὺς Δικαίους τοὺς πρὸ τοῦ Νόμου καὶ ἐν Νόμῳ καὶ μετὰ Νόμον λάμπαντας, τοὺς ὁποίους καὶ Προπάτορας τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζομεν, ἵνα δηλαδὴ πάλιν ἀπὸ αὐτοὺς διαλέξῃ τὴν Ἀειπάρθενον καὶ Παναγίαν Μητέρα Του, ἣτις διὰ τοῦτο καὶ ἐκλελεγμένη λέγεται ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν, καθὼς τὸ νόημα τοῦτο ἀναφέρει ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος (*Ὁμιλία εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Προπατόρων*).

Θέλεις νὰ τὸ καταλάβῃς καλλίτερα; Ἄκουσον.

Καθὼς, παραδείγματος χάριν, ὁ νεώτερος φυσικὸς, Μουσχημβροέκιος καλούμενος, διῦλίζοντας καὶ λαμπικαρίζοντας τὸ πνεῦμα τοῦ οἴνου, ἦτοι τὸ ρακί, ἐννενηντα φοραῖς, ἐποίησεν αὐτὸ τόσον καθαρὸν καὶ τόσον λεπτὸν, ὥστε ὁποῦ, εὐθὺς ὁποῦ ἀνοίγετο τὸ στόμα τοῦ περιέχοντος αὐτὸ ἀγγείου, εὐθὺς ἐξατμίζετο εἰς τὸν ἀέρα· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ τῆς φύσεως ἀριστοτέχνης Θεός, ἀφ' οὗ ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ διῦλισε καὶ ἐκαθάρισε τὸ αἷμα ὄλου τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, διὰ μέσου τῶν καὶ τῶν ἐκλελεγμένων δικαίων καὶ ἀγίων ἀνδρῶν, οὕτω τελευταῖον εὐδόκησε νὰ γεννηθῆ ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἡ μέλλουσα Αὐτὸν κατὰ σάρκα γεννηῆσαι, ἐκλελεγμένη ἐκ τῶν ἐκλελεγμένων, Δικαία ἐκ τῶν Δικαίων καὶ Ἁγία ἐκ τῶν Ἁγίων.

Ἀπὸ γὰρ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ Χριστοῦ ἑβδομηκονταεπτὰ γενεαὶ ἀριθμοῦνται, κατὰ τὴν γενεαλογίαν τοῦ Λουκᾶ· ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος, ἐρμηνεύων τὸ «*ἐκ δὲ Λάμεχ (ἐκδεδίκηται) ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ*» (Γεν. δ' 24), λέγει:

ἀρίθμησον ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ τὰς γενεάς, καὶ εὕρησεις, κατὰ τὴν τοῦ Λουκᾶ

γενεαλογία, τῇ ἑβδομηκοστῇ καὶ ἑβδόμῃ διαδοχῇ γεννημένον τὸν Κύριον».

Καὶ λοιπὸν ἐκ τῆς τοσαύτης διυλίσεως καὶ καθαρισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος, προστιθεμένου καὶ τοῦ πληρώματος τῆς χάριτος καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ, ἅπερ ἐκ τῆς Θεομητορικῆς ἀξίας ἐχαρίσθησαν τῇ Παρθένῳ, τοσαύτην ἀσύγκριτον καθαρότητα ἀπόκτησεν ἡ Κυρία Θεοτόκος, ὥστε ὁποῦ ὑπερέβαλε καὶ τοὺς ἀσωμάτων Ἀγγέλους, ὄχι μόνον κατὰ τὴν καθαρότητα τοῦ σώματος, καθὼς τοῦτο βεβαιοῖ ὁ ἀνωτέρω θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης (*Λόγος Β' εἰς τὰ Εἰσόδια*)· καθὼς περὶ τῆς καθαρότητος ταύτης τοῦ Παρθενικοῦ καὶ ἀπαθεστάτου Αὐτῆς σώματος, ὁ Ἰεζεκιὴλ προεφήτευσε λέγων:

«Καὶ ἰδοὺ δόξα Θεοῦ Ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης πρὸς ἀνατολὰς (ἤτοι τὴν Παρθένον)... καὶ ἡ γῆ (ἤτοι τὸ παρθενικὸν Αὐτῆς σῶμα) ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς δόξης κυκλόθεν» (Ἰεζεκ. μγ' 2).

Μεγαλεῖα ἐποίησεν εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ Θεός, διότι ἐξ ἐπαγγελίας καὶ δι' Ἀγγέλου προρρήσεως ἐνήργησε τὴν Αὐτῆς σύλληψιν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς στεῖρας Ἄννης, καθ' ἣν καὶ ἡγιασμένη ἐκ κοιλίας μητρὸς Αὐτῆς λέγεται, κατὰ τοὺς Θεολόγους, ὡς ὁ Ἰερεμίας καὶ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης¹⁶.

Μεγαλεῖα παράδοξα ἐποίησεν εἰς Αὐτὴν ὁ Θεός, διότι ἀπὸ τριῶν χρόνων νήπιον, παρέλαβεν Αὐτὴν ἐκ τοῦ κόσμου καὶ ἐκ τῶν ἀγκαλιῶν τῶν γονέων Της καὶ εἰσαγαγὼν εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ὅπου μόνος εἰσῆρχετο ὁ Ἀρχιερεὺς μίαν φορὰν τὸν χρόνον, ἐκεῖ μέσα διετήρησεν Αὐτὴν δώδεκα ὀλοκλήρους χρόνους, τρέφων μὲ τροφὴν Ἀγγελικὴν καὶ Οὐράνιον.

Μεγαλεῖα ἐποίησεν εἰς Αὐτὴν ὁ Θεός, διότι ἀνέδειξεν Αὐτὴν κεχαριτωμένην, ἥγουν πεπληρωμένην καὶ γεμάτην ἀπὸ κάθε θεϊκῆς χάριτος, καθὼς ὠνόμασεν Αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εἰπὼν: *«χαῖρε κεχαριτωμένη»* (Λουκ. α' 28), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Ἀθανάσιος, λέγει:

«διὰ τοῦτο φησι κεχαριτωμένη, διότι πλήρης πασῶν τῶν χαρίτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Ὅθεν καὶ πολλοὶ διδάσκαλοι, Μητέρα τῶν χαρίτων τὴν

Θεοτόκον ὀνομάζουσιν, ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, κεχαριτωμένην ὀνομάζει τὴν Θεοτόκον, ὡς κατὰ χάριν μεμορφωμένην παρὰ Θεοῦ (*Λόγος Α' εἰς τὰ Εἰσόδια*).

Πλὴν τὸ πλήρωμα τῶν χαρίτων τῆς Θεοτόκου ἦτον ἔλαττον τοῦ πληρώματος τῶν χαρίτων τοῦ Υἱοῦ Αὐτῆς, καθότι ἐκ τοῦ ὑπερβλύζοντος ἐξ Ἐκείνου, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων, ἐξεχύθη τοῦτο εἰς τὴν Μητέρα Του:

«ἐκ τοῦ πληρώματος γάρ, ψισιν, αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν» (Ἰωάν. α' 16).

* * *

ΤΡΙΤΤΟΝ δὲ ἦτον τὸ πλήρωμα τῶν χαρίτων τῆς Θεοτόκου, κατὰ τινες Θεολόγους, ἐν τρισὶ καιροῖς διαιρούμενον πρὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐν τῇ Γεννήσει Αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτῆς καὶ Ἀνάληψιν· τὸ πρῶτον ἦτον μέγα, τὸ δεύτερον ἦτον μεῖζον καὶ τὸ τρίτον ἦτον μέγιστον.

Καὶ διὰ τὸ εἰπῶ τὸ μεγαλεῖον ὄλων τῶν μεγαλείων, ὁ Θεὸς ἐποίησε μεγαλεῖα εἰς τὴν Παρθένον, διότι ἐκ Πνεύματος Ἁγίου Αὕτη συνέλαβεν ἐν τῇ ἀχράντῳ νηδύϊ Αὐτῆς, αὐτὸν τὸν θεαρχικώτατον καὶ ὑπερούσιον καὶ ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ Λόγον καὶ Υἱὸν Μονογενῆ τοῦ ἀνάρχου Πατρός,

«οὐ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν τῆς σαρκὸς τῆς συστάσεως γενομένης», ὡς λέγει ὁ θεῖος Βασίλειος, *«εὐθύς γὰρ τέλειον ἦν τῇ σαρκὶ τὸ κυοφορούμενον, οὐ ταῖς κατὰ μικρὸν διαπλάσεσι μορφωθὲν»* (*Λόγος εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν*).

Διότι εἰς ἐννέα ὀλοκλήρους μῆνας, ἐβάστασεν ἀκόπως ἐν τῇ κοιλίᾳ Της τὸν τὰ πάντα βαστάζοντα· καὶ διότι τέλος πάντων, ἐγέννησεν ἀφθόρως καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν Ἐκείνον, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Μεγαλεῖα ὑπερφυσικὰ ἐποίησεν εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ Θεός, διότι ἐστόλισεν Αὐτὴν ὡσάν με τρεῖς λαμπροτάτους ἀστέρας καὶ με τρία ἰδιαίτατα προνόμια, τὰ ὁποῖα εἰς ἄλλην δὲν ἠκολούθησαν, ἦγουν τὸ νὰ κατασταθῇ Αὕτη πρὸ τόκου Παρθένος καὶ ἐν τόκῳ Παρθένος καὶ μετὰ τόκον Παρθένος, ταῦτὸν εἰπεῖν τὸ νὰ μείνη ἄει Ἀειπάρθενος.

“Ὅθεν ἡ Ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ ζ’ Σύνοδος, ἐν τῇ ἐνδεκάτῃ Πράξει αὐτῆς, διὰ τοῦ Λιβέλλου τῆς Πίστεως Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, Παρθένον Αὐτὴν ἀνεκήρυξε πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ καὶ μετὰ τόκον.

Ὅμοίως Ἀειπάρθενον Αὐτὴν κηρύττει καὶ ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ ζ’ Σύνοδος, κατὰ τὸν πρῶτον αὐτῆς Κανόνα· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν Ἡσαΐαν.

Ἑρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ «*ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφεται καὶ τέξεται Υἱόν*», λέγει:

«ἐκ Παρθένου τοίνυν Ἁγίας ὁ Ἐμμανουήλ, τῆς εἰπούσης, πῶς ἔσται μοι τοῦτο ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; αὕτη ὑπόδικος οὐκ ἔστι τῷ περὶ καθαρισμοῦ Νόμῳ· γέγραπται γὰρ ἐν τῷ Λευϊτικῷ, ὅτι γυνή, ἥτις ἄν σπερματισθῆ καὶ τέκῃ ἄρσεν, ἀκάθαρτος ἔσται ἐπὶ ἡμέρας· αὕτη δέ, ἐπειδὴ μὴ σπερματισθεῖσα ἐγένετο Μήτηρ τοῦ Ἐμμανουήλ, καθαρὰ καὶ Ἁγία καὶ ἀμίαντό

ς ἔστι καὶ μετὰ γενέσθαι Μητέρα, ἔτι Παρθένος διαμένουσα».

Καὶ ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος (Πανάριον, Αἴρεσις οη´) λέγει:

«τίς ποτε Μαρίαν εἰπὼν, καὶ διερωτηθεὶς, οὐχὶ τὴν Παρθένον προσέθετο;».

Ὅθεν καὶ οἱ Ἁγιογράφοι, τοῦτο τὸ νόημα καὶ αὐτοὶ αἰνιγματωδῶς φιλοτιμοῦνται νὰ φανερώσουν διὰ τῆς εἰκονογραφικῆς αὐτῶν τέχνης, εἰς δόξαν τῆς Παρθένου· χρωματογραφοῦντες γὰρ τὴν ἱερὰν Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, τρεῖς ἀστέρας εἰκονίζουσιν: ἓνα ἐπὶ τῆς ἀχράντου καὶ Παρθενικῆς Αὐτῆς Κεφαλῆς· ἓνα, ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ δεξιοῦ· καὶ ἓνα, ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ, διὰ νὰ φανερώσουν, ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος ἦτον Παρθένος πρὸ τόκου, Παρθένος διεφυλάχθη ἐν τόκῳ καὶ ἔμεινε Παρθένος μετὰ τὸν τόκον.

* * *

ΑΦΙΝΩ νὰ λέγω τὰ μεγαλεῖα ὅπου ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν Παρθένον μετὰ θάνατον, διότι Αὐτή, οὐχ ἀπλῶς μετέστη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνέστη, τῆς παναχράντου Αὐτῆς ψυχῆς ἐνωθείσης πάλιν μετὰ τοῦ θεοδόχου Τῆς σώματος καὶ οὕτως ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ συμβασιλεύει τῷ Υἱῷ Αὐτῆς καὶ Θεῷ.

Βεβαιοῖ δὲ τοῦτο ἡ τῶν ἱερῶν Θεολόγων ἐκφαντορικὴ συμφωνία. Ὁ τε γὰρ Ἀνδρέας Κρήτης ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμψιν Λόγω, οὗ ἡ ἀρχὴ «Μυστήριον ἡ παροῦσα πανίγυρις», οὕτω λέγει:

«Πῶς οὐκ ἀψευδῆς ἡ μετάθεσις; ἐπεὶ καὶ τᾶλλα συνέδραμε, ψυχῆς διάστασις ἀπὸ σώματος, σαρκὸς ἀπόθεσις, μερῶν διάζευξις, ἀνάλυσις, ἐπίζευξις (ἥτοι ἔνωσις ψυχῆς μετὰ σώματος), σύμπηξις, καὶ πρὸς τὸ ἀφανὲς ὑποχώρησις» (ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, εἰμὴ ἡ εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψις).

Ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης Λόγος Γ' εἰς τὴν Κοίμψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ «Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις», οὕτω φησὶν:

«Ἔδει τὴν Θεοτόκον, καθάπερ χρυσὸν ἀποβαλοῦσαν τὸ γεῶδες καὶ ἀλαμπὲς τῆς θνητότητος πάχος, ὡς ἐν χωνεύσει, τῷ θανάτῳ τὴν σάρκα ἀφθαρτον καὶ καθαρὰν τῷ φέγγει τῆς ἀφθαρσίας ἐκλάμπουσιν ἐξαναστῆναι τοῦ μνήματος· σήμερον ἀρχὴν λαμβάνει δευτέρας ὑπάρξεως ὑπὸ τοῦ δόντος αὐτῇ τὴν ἀρχὴν τῆς προτέρας ὑπάρξεως» (ὑπαρξίς δὲ δευτέρα, ποία ἄλλη ἐστίν, εἰμὴ ἡ ἀνάστασις;).

Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης, Λόγος εἰς τὴν Κοίμψιν, οὕτω καθαρῶς λέγει:

«Μόνη γὰρ αὕτη νῦν μετὰ τοῦ θεοδοξάστου σώματος σὺν τῷ Υἱῷ τὸν οὐράνιον ἔχει χῶρον· οὐ γὰρ εἶχε κατέχειν εἰς τέλος γῆ καὶ τάφος καὶ θάνατος, ζωαρχικὸν σῶμα καὶ θεοδόχον, καὶ οὐρανοῦ, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῶν οὐρανῶν, καὶ εἴτι ὑπὲρ τούτους, τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ φίλτερον ἐνδιαίτημα... διὰ τοῦτο τὸ γεννῆσαν εἰκότως σῶμα, συνδοξάζεται τῷ γεννήματι δόξη θεοπρεπεῖ· καὶ συνανίσταται, κατὰ τὸ προφητικὸν ᾄσμα, τῷ πρότερον ἀναστάντι τριημέρῳ Χριστῷ, ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος· καὶ παράστασις γίνεται τοῖς μαθηταῖς τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτῆς ἀναστάσεως, αἱ σινδόνες καὶ τὰ ἐντάφια, μόνα περιληφθέντα τῷ τάφῳ, καὶ μόνα κατ' αὐτὸν εὔρεθέντα, κατὰ ζήτησιν προσελθοῦσι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ Δεσπότης πρότερον· οὐκ ἦν δὲ χρεῖα

καὶ ταύτην ἔτι προσολίγον, καθάπερ ὁ ταύτης Υἱὸς καὶ Θεός, ἐπὶ τῆς γῆς διατρίψαι· διὰ τοῦτο πρὸς τὸν ὑπερουράνιον εὐθύς ἀνελήφθη χῶρον ἀπὸ τοῦ τάφου».

Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ Θ΄ Ὁδῇ τοῦ βαρέως ἥχου τῶν εἰς τὴν Κοίμησιν ὀκτὼ Κανόνων αὐτοῦ, οὕτω μελωδεῖ:

«Μεγαλυνέσθω εὐφήμοις ῥοδαῖς ἢ πάναγνος. Μακαριζέσθω ἀξίως ἢ παμμακάριστος· ὅτι νενέκρωται καὶ ἐγήγερται πάλιν, ὡς Μήτηρ τοῦ Κυρίου, εἰς πίστωσιν ἐσχάτης ἀναστάσεως, ἣν ἐλπίζομεν».

Καὶ πάλιν ἐν τῇ Ζ΄ Ὁδῇ τοῦ ὀγδόου Κανόνος:

«Νέκρωσιν ἢ τῆς ζωῆς Μήτηρ δέχεται, καὶ τάφῳ τεθεῖσα, μετὰ τριττὴν ἡμέραν εὐκλεῶς ἐξανίσταται, εἰς αἰῶνας τῷ Υἱῷ, συμβασιλεύουσα καὶ αἰτοῦσα, τὴν τῶν πταισμάτων ἡμῶν ἄφεσιν».

Ἄλλὰ καὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης τοῦτο συμμαρτυρεῖ, λέγων:

«ὅτι ἡ Θεοτόκος διὰ τῆς Κοιμήσεως αὐτῆς, παλιγγενεσίας καὶ παλινζωΐας κατηξιώθη, ἥτις δὲν εἶναι ἄλλη, εἰμὴ ἡ ἀνάστασις».

Καὶ ὁ μελωδὸς δὲ Κοσμάς οὕτω ψοῖσιν ἐν τινι Τροπαρίῳ τῆς πρώτης Ὁδῆς τοῦ εἰς τὴν Κοίμησιν Κανόνος αὐτοῦ:

«διὸ Ἄχραντε, σὺν τῷ Υἱῷ ἐγείρη, διαιωνίζουσα».

Γέγραπται δὲ καὶ ἐν ὄλοις τοῖς τετυπωμένοις Ὁρολογίοις, περὶ τῆς ὑψώσεως τῆς Παναγίας, ὅπως γέγονε καὶ διατὶ ταῦτα:

«Οἱ δὲ Μαθηταί, τοῦ θαύματος ἐκπλαγέντες, ἀντὶ τοῦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Παναγία Θεοτόκε βοήθει ἡμῖν, ἀνεκραύγασαν· εἶτα τῷ τάφῳ προσελθόντες, καὶ μὴ εὐρόντες τὸ πανάγιον αὐτῆς σῶμα, ἐπίσθησαν ἀληθῶς, ὅτι σύσσωμος ζῶσα καὶ τριήμερος, ὡς ὁ Υἱὸς αὐτῆς, ἐκ νεκρῶν ἀναστᾶσα, καὶ μεταστᾶσα, εἰς οὐρανοὺς μεταβέβηκε, σὺν Χριστῷ βασιλεύουσα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»¹⁷.

* * *

ΚΑΙ ποῦ ἡμπορῶ ἐγὼ νὰ ἐπαριθμῶ ὅλα τὰ μεγαλεῖα, ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς Ἀειπαρθένου;

Αὐτὰ εἶναι ἄπειρα κατὰ τὸ μέγεθος, αὐτὰ εἶναι ἀναρίθμητα κατὰ τὸ πλῆθος καὶ ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ ἐνωθοῦν ὅλοι, ὅσοι ἐσώθησαν μὲ τὸν ἄσπορον Τόκον Της καὶ νὰ γένουν ἐν στόμα καὶ μία γλῶσσα, πάλιν δὲν ἤθελαν δυνηθοῦν διὰ νὰ ἀριθμήσουν αὐτὰ καὶ κατ' ἀξίαν νὰ τὰ ἐγκωμιάσουν.

Τί λέγω; Οὔτε αὐτοὶ οἱ Ἄγγελοι τοῦ Οὐρανοῦ, οὔτε αὐταὶ αἱ πρῶται καὶ ἀνώταται τάξεις τῶν Χερουβὶμ καὶ τῶν Σεραφὶμ δύνανται, ὅχι νὰ ἀριθμήσουν καὶ νὰ ἐπαινέσουν τὰ ὑπερφυῆ καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν μεγαλεῖα τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ἀποτολμοῦν, δὲν λέγω νὰ εἰσέλθουν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ παρακύψουν εἰς τὰ τούτων προπύλαια, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ συνεχονται ἀπὸ μίαν ἀκροτάτην ἐπιθυμίαν καὶ ἀπὸ ἓνα πρηστήριον αὐτῶν ἔρωτα.

Ἔτσι ὁ Κορυφαῖος Πέτρος τὸ βεβαιοῖ, λέγων:

«Ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ἃ (μυστήρια δηλαδὴ) ἐπιθυμοῦσιν Ἄγγελοι παρακύψαι»
(Α' Πέτρ. α' 12).

Ἔθεν εἶπεν ὁ Κρήτης Ἀνδρέας:

«Σὺ εἶ Θεοτόκε, τὸ μεγαλεῖον τῆς φρικτῆς τοῦ Θεοῦ Οἰκονομίας, εἰς ὃ ἐπιθυμοῦσιν Ἄγγελοι παρακύψαι»
(Λόγος εἰς τὴν Κοίμησην).

Ἔθεν, διὰ τὰ ἄρρητα μεγαλεῖα ταῦτα καὶ τὴν ἀξίαν τῆς Ἀειπαρθένου, εἶπεν ὁ θεῖος Αὐγουστίνος τὸν ἀκόλουθον μέγαν λόγον· ἐρευνῶντας γὰρ οὗτος εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῶν ζητημάτων του

«ἂν ὁ μέγας Δημιουργὸς Θεός, ὁ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγών, ἐδύνητο νὰ κάμῃ ἄλλα τελειότερα κτίσματα, συμπεραίνει καὶ λέγει, ὅτι βέβαια ἐδύνητο μὲ τὸ νὰ εἶναι Παντοδύναμος· ἔξω ὁμως ἀπὸ τὰ τρία ταῦτα, τὰ ὁποῖα παντελῶς δὲν δέχονται οὔτε αὔξησιν οὔτε προσθήκην, τούτέστιν ἔξω ἀπὸ τὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀνθρωπότητα, ἔξω ἀπὸ τὴν Θεομητορικὴν ἀξίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν αἰδιδιον δόξαν¹⁸ τῶν Μακαρίων» (ὄρα Κεφάλ. 15. τοῦ Πολιτικοῦ Θεάτρου).

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων:

«οὐδὲ τοίνυν ἐν βίῳ, οἷον ἡ Θεοτόκος Μαρία· περιέλθε, ὧ ἄνθρωπε, πᾶσαν τὴν κτίσιν τῷ λογισμῷ,

καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἴσον ἢ μείζον τῆς Ἁγίας Θεοτόκου Παρθένου· περινόστησον τὴν γῆν, περιβλεψον τὴν θάλασσαν, πολυπραγμόνησον τὸν ἀέρα, τοὺς οὐρανοὺς τῇ διανοίᾳ ἐρεύνησον· τὰς ἀοράτους πάσας δυνάμεις ἐνθυμήθητι, καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἄλλο τοιοῦτον θαῦμα ἐν πάσῃ τῇ κτίσει» (Λόγος εἰς τὴν Ἁγίαν Παρθένον, Τόμω ε΄. Σελ. 887 τῆς ἐν Ἑτώνῃ ἐκδόσεως).

* * *

Ω ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Μαριάμ, τί πάθος εἶναι τοῦτο ὅπου αἰσθάνομαι εἰς τὸν ἑαυτόν μου;

Ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ χορτάσω τοὺς ἐπαίνους τῶν μεγαλείων Σου! ὅσον γὰρ περισσότερον τὰ ἐπαινῶ, τόσον περισσότερον τὰ ὀρέγομαι καὶ ὁ πόθος μου ἐπ' ἄπειρον προβαίνει καὶ ἡ ἐπιθυμία μου ἀκόρεστος γίνεται· διὸ καὶ πάλιν ἐπιθυμῶ νὰ τὰ ἐπαινέσω.

Τοσοῦτον εἶναι θαυμαστὰ τὰ μεγαλεῖα Σου, Θεοτόκε, ὥστε ὅπου ὅλοι οἱ περὶ τὰς λογικὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας καταγινόμενοι, θεωροῦντες νοερῶς ταῦτα, ἐφιλοτιμήθησαν ὁ καθ' ἕνα ἐξ αὐτῶν, νὰ Σὲ ἐπαινέσῃ μὲ τὰ τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης του ἴδια.

Καὶ οἱ μὲν **Γραμματικοὶ** Σὲ ὀνομάζουν, μετὰ τὸν Υἱόν Σου, Ἄλφα καὶ Ὠμέγα· ἀρχὴν τῶν τοῦ Θεοῦ θαυμάτων καὶ τέλος τῶν Αὐτοῦ διδαγμάτων.

Οἱ δὲ **Λογικεῦόμενοι** Σὲ καλοῦσι, μέσον ὄρον τῶν ἐδικῶν τους συλλογισμῶν· διότι, καθὼς ἐν ἐκάστῳ συλλογισμῷ ἀποδεικνύεται, ἐν καθ' ἑτέρου δι' ἑτέρου· τοιουτοτρόπως καὶ διὰ μέσου Σοῦ, ἀπεδείχθη τὸ ἐν, ἥτοι ὁ ὑπερούσιος Λόγος καὶ Θεός, καθ' ἑτέρου, ἥτοι μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ἐν πρόσωπον καὶ μία ὑπόστασις μετ' αὐτῆς ἐχρημάτισεν.

Οἱ **Ρήτορες** Ἐσένα ὀνομάζουν πολυσύνδετον ζωντανὸν καὶ ἔμψυχον ἐπίλογον καὶ ἀνακεφαλαίωσιν ὄλων τῶν ἀρετῶν καὶ χαρισμάτων, ὅσα ἐμοιράσθησαν εἰς ὅλα τὰ κατὰ μέρος κτίσματα, οὐράνια καὶ ἐπίγεια.

Οἱ **Ἀριθμητικοὶ** Ἐσένα λέγουν, ὅτι πλουτεῖς τὴν κατ' αὐτοὺς ἀναλογίαν· διότι ὄν λόγον καὶ σχέσιν ἔχει ὁ οὐράνιος Πατὴρ πρὸς τὸν Χριστόν, τὸν αὐτὸν ἔχεις καὶ Σὺ ἡ ἔγγειος Μήτηρ πρὸς τὸν αὐτὸν Χριστόν.

Ἐσένα οἱ **Γεωμέτραι** νοοῦν κύκλον εὐρυχωρότατον· ἐπειδὴ

ἐχώρησας ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ κοιλίᾳ Σου ὅλον τὸ τρίγωνον, ἦγουν αὐτὴν τὴν ὑπερούσιον καὶ ἀχώρητον Τριάδα, μὲ τὸ νὰ ἔγινες Μήτηρ μιᾶς τῶν αὐτῆς Ἁγίων Ὑποστάσεων· ἀλλὰ καὶ κέντρον οἱ αὐτοὶ Σὲ ὀνομάζουσιν, ἐν ᾧ στήσας τὸν διαβήτην Του ὁ νοπτὸς Εὐκλείδης καὶ Ἀριστοτέχνης Λόγος, ἐγύρισε παγκάλλιστα ὅλην τὴν περιφέρειαν τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας Του.

Ἐσένα καλοῦσιν οἱ **Μουσικοὶ** καὶ **Ἱεροψάλται**, τώρα ἄκρον καὶ μέγα Μαθηματάριον καὶ Οἰκηματάριον· τώρα δις διὰ πασῶν συμφωνίαν καὶ πάγχορδον ἀρμονίαν τε καὶ ἐπταφωνίαν· καὶ τώρα Σὲ παρομοιάζουν μὲ τὴν ἐναρμόνιαν λύραν, ἐπειδὴ μὲ τὸ μέσον τῆς μιᾶς ἐκ τῶν τριῶν θεοῦποστάτων χορδῶν, τὴν ὁποίαν ἐβάστασας ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ ταῖς ἀχράντοις χερσί Σου, ἐμελώδησας ἓνα μέλος ὅπου ἐγλύκανεν ὅλα τὰ οὐράνια ἅμα καὶ τὰ ἐπίγεια.

Ἐσένα οἱ **Ἀστρονόμοι**, τώρα μὲν σφαῖραν πολυάστρον ὀνομάζουσι· καθὼς γὰρ ἐκείνη εἶναι πεπυκνωμένη μὲ τὰ ἀμέτρητα ἄστρα, ἔτσι καὶ Σὺ εἶσαι πεπυκνωμένη μὲ τὰ ἀναρίθμητα φωταυγῆ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τώρα δὲ σελήνην ἀργυροειδῆ καὶ ὀλόφωτον· καθὼς γὰρ ἡ σελήνη πανσέληνος οὔσα, γεμίζει καὶ πλουτίζει τὰ δεκτικὰ σώματα τῶν ἐκείνης ἀπορροϊῶν, ἔτσι καὶ Σὺ γεμίζεις καὶ πλουτίζεις τοὺς Ὁρθοδόξους μὲ τὰς ποικιλοτρόπους ἀπορροϊᾶς τῶν θεομητορικῶν Σου χαρίτων· καὶ τώρα Πλειάδα Σὲ ὀνομάζουν, ἦτοι Πούλιαν, διότι καθὼς ἡ Πούλια φυλάττει ἀχώριστον τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν ἔνωσιν, εἴτε τῶν ἐπτὰ ἀστέρων της, κατὰ τοὺς Παλαιούς, εἴτε τῶν τεσσαράκοντα καὶ πρὸς, κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἀστρονόμους, καὶ μάλιστα τὸν Γαλιλαῖον, διὰ τοῦ τηλεσκοπίου θεωρήσαντα τούτους· ἔτσι καὶ Σὺ φυλάττεις συνδεδεμένους ἐν τῇ ἀγάπῃ πάντας τοὺς πρὸς Σὲ εὐλαβεῖς Ὁρθοδόξους καὶ φαίνεσαι ὡσὰν μία φιλόστοργος ὄρνις, συναγμένα ἔχουσα τὰ νοσσία Σου.

Καὶ οἱ μὲν **Ἡθικοὶ**, Ἐσένα ψημίζουσι ἄριστον μετὰ Θεὸν ἀγαθὸν καὶ πληρεστάτην εὐδαιμονίαν.

Οἱ δὲ **Ὀπτικοὶ**, Ἐσένα γνωματεύουσι θαυμάσιον τηλεσκόπιον, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἀπεκαλύφθη ἡ προαιώνιος καὶ κεκρυμμένη βουλὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ἀκριβέστερον ὀρώμεν δι' αὐτοῦ τὰ πόρρω, ὄντα καὶ ἀπόκρυφα τοῦ Θεοῦ μυστήρια.

Ἐσένα οἱ **Μηχανικοὶ** ὑποθέτουσι ὑπομόχλιον ἐνεργητικώτατον, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ὁ μηχανικώτατος Ἀρχιμήδης καὶ μέγας

ἀρχιτέκτων Θεός, ἐπιστηρίζας τὸν ἰδικόν Του μοχλόν, ἐκίνησεν ὄχι μόνον ὄλην τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ὄλον τὸν Οὐρανόν, καὶ οὕτω μετέστησεν αὐτὰ ἀπὸ τὴν φθορὰν εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ ἀπὸ τὴν τροπὴν εἰς τὴν ἀτρεψίαν.

Οἱ δὲ **Φυσικοὶ** θαῦμα θαυμάτων ὑπερφυῆς Σὲ ὀνομάζουσιν· ἀκολουθοῦντες γὰρ εἰς τοὺς φυσικοὺς τῶν κανόνων καὶ νόμων, δὲν δύνανται νὰ νοήσουν τὸ ἰδικόν Σου Μυστήριον· πῶς δηλαδὴ διέμεινας Παρθένος ἐν τῷ τόκῳ καὶ μετὰ τόκον! πῶς σῶμα διὰ σώματος χωρεῖ χωρὶς καμμίαν διαφθοράν! πῶς ὁ Θεὸς σὰρξ γίνεται καὶ πῶς περατοῦται τὸ ἄπειρον! ἄπερ κατὰ φυσικὸν λόγον πάντη ὑπάρχει ἀδύνατα.

Οἱ **Μεταφυσικοὶ**, Ἐσένα νοοῦν ἀφηρημένην καὶ θεωρητικὴν ἀλήθειαν, θεῖον σκοπὸν καὶ τελειότητα τελειοτήτων.

Ἐσένα οἱ **τῶν Θεῶν Γραφῶν ἔμπειροι**, ἀποκαλοῦσιν ἀκροστιχίδα πάντων τῶν Προφητῶν· πίνακα τῶν δύο Διαθηκῶν· ὑπόθεσιν τῶν Ἀποστόλων· ὕλην τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων· στερέωμα τῶν Μαρτύρων· παρηγορίαν τῶν Ὁσίων· τῆς νοερᾶς Προσευχῆς διδάσκαλον· τῆς ταπεινώσεως εἰσπηγήτριαν· τῆς ἀγάπης τῆς διπλῆς παράδειγμα ἔμφυχον· ἵνδαλμα παρόμοιον τῆς ἀρχικῆς ὠραιότητος· θαῦμα τῶν Ἀγγέλων· ἄγαλμα τῆς φύσεως· ἀνδριάντα θεόγλυπτον· Θεοῦ ἀμίμητον μίμημα· ὕλην παναρμόνιον τοῦ λόγου τῆς σωματώσεως· φανέρωσιν τῶν τῆς θείας ἀκαταληψίας βυθῶν· ἐργαστήριον τῆς ἐνώσεως τῶν συνελθουσῶν ἐπὶ Χριστοῦ φύσεων.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ τὸ τελευταῖον καὶ ἔσχατον, Ἐσένα Θεοτόκε, οἱ **Θεολόγοι** ὀνομάζουσι Μεθόριον Κτίστου καὶ κτίσεως, τιμωτέραν τῶν Χερουβίμ, ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ, Θεὸν μετὰ Θεὸν καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος τὰ δευτερεῖα ἔχουσαν.

* * *

ΟΡΑ δέ, ᾧ ἀναγνώστα, ὅτι δυνατὸν ὀνομάζει ἡ Θεοτόκος τὸν Κύριον: *«ἐποίησέ μοι γάρ, ψησί, μεγαλεῖα ὁ δυνατός».*

Ἐνα μὲν, διὰ νὰ μὴν ἀπιστήσῃ τινὰς εἰς τὰ λεγόμενα παρ' Αὐτῆς, λογισάμενος ὅτι δὲν εἶναι ἀδύνατος ὁ Θεὸς διὰ νὰ ποιήσῃ τὰ ὑπὲρ φύσιν μεγαλεῖα ταῦτα, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος:

«Καὶ ἵνα, κατὰ τὸν ἀνώνυμον Ἑρμηνευτὴν, ἐάν τις ἀπιστήσῃ πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς συλλήψεως, εἶγε

Παρθένος συλλάβοι, ἀναφέρῃ τὸ κατόρθωμα τῆ δυνάμει τοῦ ἐνεργοῦντος».

Καὶ ἄλλο δέ, διὰ τὴν νὰ δείξῃ, ὅτι μόνον τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ ἦτον ἔργον τὸ νὰ ἐνώσῃ εἰς μίαν ὑπόστασιν καὶ ἓν πρόσωπον, δύο φύσεις ἄκρως καὶ ἀπείρως ἀντικειμένες, Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν, νὰ διαφυλάξῃ καὶ τὰς φύσεις ἀσυγχύτους καὶ τὰς τούτων φυσικὰς θελήσεις καὶ ἐνεργείας νὰ διατηρήσῃ ἀναλλοιώτους.

Ὅθεν ὁ μέγας Βασιλεῖος, ἐρμηνεύων τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ μδ΄ Ψαλμοῦ «*περίζωσαι τὴν ρομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου δυνατέ*» (Ψαλμ. μδ΄ 4), λέγει:

«καλῶς δὲ πρόσκειται τὸ δυνατέ· διότι μεγίστης ἀπόδειξιν δυνάμεως ἔχει τὸ δυνηθῆναι Θεὸν ἐν ἀνθρώπου φύσει γενέσθαι· οὐ γὰρ τοσοῦτον οὐρανοῦ καὶ γῆς σύστασις, καὶ θαλάσσης, καὶ ἀέρος, καὶ τῶν μεγίστων στοιχείων ἢ γένεσις, καὶ εἴτι ὑπερκόσμιον νοεῖται, καὶ εἴτι καταχθόνιον, τὴν δύναμιν παράστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅσον ἢ περὶ τὴν ἐνανθρώπησιν οἰκονομία, καὶ ἢ πρὸς τὸ ταπεινὸν καὶ ἀσθενὲς τῆς ἀνθρωπότητος συγκατάβασις».

Ὅθεν, ἂν ὁ Δαβὶδ θαυμαστικῶς καὶ ἀπορητικῶς ἔλεγε πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὰ πολλὰ μεγαλεῖα ὁποῦ τῷ ἐχάρισεν:

«ὦ (ἦτοι πόσα! κατὰ τὸν Εὐθύμιον) ἐποίησάς [μοι] μεγαλεῖα ὁ Θεός!» (Ψαλμ. σ΄ 19)·

μὲ περισσότερον δίκαιον ἢ Παρθένος πρέπει νὰ θαυμάζῃ καὶ νὰ ἐκπλήττεται, διὰ τὰ πολλὰ καὶ ἀναρίθμητα καὶ διὰ τὰ ὑπὲρ φύσιν καὶ λόγον μεγαλεῖα ὁποῦ ἐποίησεν εἰς Αὐτὴν ὁ Κύριος.

Ἰσως δὲ ὁ Δαβὶδ ἰδικά του μεγαλεῖα ὀνομάζει προφητικῶς ἐκεῖνα ὁποῦ ἔμελλε νὰ χαρίσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντα Χριστόν, καὶ δι' Αὐτοῦ εἰς τὴν Ἄειπάρθενον Μητέρα Του.

Καὶ ἂν ὁ Σειράχ λέγῃ διὰ τοὺς Προπάτορας, ὅτι εἶδον ἔνδοξον μεγαλεῖον: «*μεγαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν*» (Σειρ. ιζ΄ 13), ἡμεῖς μὲν περισσότερον δίκαιον ἢμποροῦμεν νὰ εἰποῦμεν διὰ τὴν Παρθένον, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ Αὐτῆς, ὄχι μεγαλεῖον ἐνικῶς, καθὼς οἱ Προπάτορες, ἀλλὰ μεγαλεῖα πληθυντικῶς δόξης, καθότι

Αὐτὴ ὑπερέβη καὶ Προπάτορας καὶ Προφήτας καὶ Ἀποστόλους καὶ Μάρτυρας καὶ Ὅσιους καὶ ὅλους ἀπλῶς τοὺς Δικαίους· μᾶλλον δέ, καθότι Αὐτὴ ὑπερέβη καὶ Ἀγγέλους καὶ Ἀρχαγγέλους καὶ πάσας τὰς χοροστασίας τῶν οὐρανίων Δυνάμεων, ὄχι μὲ ἓνα μέτρον συγκριτικόν, ἀλλὰ μὲ ἀσύγκριτον.

Καθὼς γὰρ ὁ Θεὸς ἐποίησε μὲν πρότερον τὸ πρωτόγονον φῶς, τὸ ὁποῖον ἦτον κεχυμένον εἰς ὅλον τὸ πᾶν· ὕστερον δὲ ποιήσας τὸν δίσκον τοῦ Ἥλιου, ἐσύναξεν ὅλον ἐκεῖνο τὸ φῶς καὶ τὸ ἔβαλεν εἰς αὐτόν· ἔτσι καὶ ὅσα μεγαλεῖα καὶ χαρίσματα ἐμοίρασε πρότερον ὁ Θεὸς εἰς ὅλα τὰ κτίσματά Του, νοητὰ καὶ αἰσθητὰ, οὐράνια καὶ ἐπίγεια, ταῦτα πάντα συνάξας ὕστερον, ἀπεθσαύρισεν εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς Παρθένου καὶ οὕτως ἔδειξεν Αὐτὴν ἓνα Κόσμον, ἀμφοτέρους ἐπικοσμοῦντα τοὺς κόσμους, τὸν αἰσθητὸν δηλαδὴ καὶ τὸν νοητόν, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον.

Τί νὰ περιττολογῶ; ὁ λόγος οὗτος τῆς Παρθένου μετέχει ἀπὸ μίαν μερικὴν ἀπειρίαν· ὅθεν εἶναι ἀχώρητος ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ φαίνεται ἓνας τόσον εὐρύχωρος ὠκεανός, εἰς τρόπον ὅτι, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐξαντλήσουν αὐτὸν ὅλοι οἱ νόες τῶν Ἀγγέλων ὁμοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων· διότι ἔχει ὕψος δυσανάβατον, βάθος δυσθεώρητον, μᾶκρος ἀμέτρητον καὶ πλάτος ἀπεριόριστον.

* * *

ΕΙΔΕΣ, ἀδελφέ μου Χριστιανέ, μεγαλεῖα; εἶδες δόξας; εἶδες ἀξιώματα τῆς Παρθένου;

Λοιπόν, ἂν θέλῃς καὶ σὺ νὰ ἀπολαύσῃς ἀπὸ τὰ μεγαλεῖα αὐτά, τίμα τὴν Παρθένον μὲ καθαρὰν καὶ σώφρονα ζωὴν καὶ ἐνάρετον· ἐπειδὴ κατὰ τὸν εἰπόντα: *«Μεγαλεῖον ἀρετῆς, μεγαλύνει τὸν μεγαλύνοντα αὐτήν»*.

Δόξαζε Αὐτὴν καὶ μέγαλυνε μὲ θεομνητορικοὺς ὕμνους καὶ ἐγκώμια· ἐπαίνει καὶ ὕψωνε τὰ μεγαλεῖα Της μετὰ εὐλαβείας, μετὰ πόθου, μετὰ κατανύξεως καὶ πρὸ πάντων φύλαττε τὰς ἐντολὰς καὶ προσταγὰς τοῦ Υἱοῦ Της.

Ἐὰν οὕτω ποιήσῃς, θέλει μεταδώσει καὶ εἰς ἐσὲ ἡ Παρθένος μέρος τι ἀπὸ τὰ μεγαλεῖα καὶ χάριτάς Της· διότι, καθὼς ὁ ταμίης καὶ φύλαξ τῶν θησαυρῶν τοῦ ἐπιγείου Βασιλέως δὲν φυλάττει

τοὺς θησαυροὺς διὰ λόγου του καὶ διὰ νὰ τοὺς ἀπολαμβάνη μόνος, ἀλλὰ διὰ νὰ μεταδίδη αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας· ἔτσι καὶ ἡ Παρθένος εἶναι ταμίας καὶ φύλαξ ὅλων τῶν θησαυρῶν καὶ χαρισμάτων τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως Θεοῦ, ὄχι διὰ νὰ τὰ ἀπολαμβάνη μόνη Της, ἀλλὰ διὰ νὰ μεταδίδη καὶ νὰ διαμοιράζη αὐτὰς εἰς ὅλα τὰ κτίσματα, νοητὰ καὶ αἰσθητά, Ἄγγέλους τε καὶ ἀνθρώπους.

Ἔφη γὰρ περὶ Αὐτῆς ὁ διαληφθεὶς τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος:

«αὕτη πρώτη δεχομένη τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ σύμπαντα πληροῦντος, καθίστησι τοῖς πᾶσι χωρητόν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐκάστου καθαρότητος· ὥστε αὐτὴν εἶναι καὶ ταμίαν καὶ πρῦτανιν τοῦ πλοῦτου τῆς Θεότητος» (Λόγος Α' εἰς τὰ Εἰσόδια)¹⁹.

* * *

«Καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ».

ΤΟΥΤΟΝ τὸν λόγον εἶπεν ἡ Θεοτόκος ἀποτεينوμένη πρὸς ἐκείνους ὅπου ἤθελαν ἀπορήσουν, πῶς ὁ Θεὸς εἰσῆλθεν εἰς κοιλίαν γυναικός;

Λύουσα λοιπὸν τὴν ἀπορίαν αὐτῶν, λέγει· μὴ ταράττεσθε ἀπὸ τὸν λογισμὸν τοῦτον, ὧ ἄνθρωποι, μηδὲ νομίζετε ὅτι μολύνεται ὁ καθαρῶτατος Θεός, ἐν μήτρα γυναικὸς συλλαμβανόμενος, διότι Αὐτὸς ἅγιος διαμένει καὶ ἄχραντος· μᾶλλον δέ, ὅπου Αὐτὸς εὐρίσκεται, ἐκεῖ ὅλα γίνονται ἅγια καὶ οὐδὲν ἀκάθαρτον μένει· ἐπειδὴ τὸ Ὄνομά Του εἶναι Ἄγιον καὶ νὰ βεβηλωθῆ δὲν δύναται, καθὼς τὸ λέγει διὰ Ἰεζεκιὴλ τοῦ Προφήτου: *«οὐ βεβηλωθήσεται τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον»* (Ἰεζεκ. λθ' 7).

Ἀνίσως δὲ τὸ Ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι Ἄγιον, πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἅγια καὶ ὑπεραγία ἡ ὑπέρθεος Αὐτοῦ ὑπόστασις, ἥτις ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου προσέλαβε τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος;

Διότι, ἐὰν ὁ αἰσθητὸς Ἥλιος εἰς διαφόρους τόπους εὐρισκόμενος οὐ μολύνεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεμολυσμένους τόπους καθαρὸς ποιεῖ, πόσῳ μᾶλλον ὁ νοητὸς Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Παρθένου σαρκωθείς, ὄχι μόνον Αὐτὸς οὐκ ἐμολύθη, ἀλλὰ καὶ ἁγίαν καὶ καθαρωτάτην Αὐτὴν ἀπειργάσατο;

Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἦλθεν ἐπὶ τὴν Παρθένον, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Γαβριήλ, καὶ ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου Αὐτῆ ἐπεσκίασεν· ἓνα μὲν, διὰ ἁγιασμὸν τοῦ σώματος Αὐτῆς, καὶ ἄλλο δέ, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ βαστάσῃ τὸ σωτήριο κῆμα.

Οὕτω γὰρ θεολογεῖ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, λέγων·

«Δυνάμεως, καὶ Πνεύματος Ἁγίου ἐπλήσθη ἡ Παρθένος, πρὸς ἁγιασμὸν τῆς σαρκὸς αὐτῆς, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι φέρειν τὸ σωτήριο κῆμα· καὶ οὕτως ἀκολούθως ἐν αὐτῇ, οὐ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος, αὐτὴ ἡ ἀρχίθεος καὶ ὑπεράρχιος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπόστασις ἐσαρκώθη καὶ ἐννηθρώπησε».

Λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, *Κατηχήσει ις'*·

«Ἐλθὼν εἰς τὴν Παρθένον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἠγίασεν αὐτήν».

Ἴσως δὲ λέγει ἡ Παρθένος, ὅτι δι' ἐμοῦ Ἅγιον ἔσται τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου κοντὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· διὰ μέσου γὰρ Αὐτῆς καὶ τοῦ ἔξ Αὐτῆς τεχθέντος Χριστοῦ, πανταχοῦ ἐδοξάσθη τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν Προφητείαν τοῦ Μαλαχίου:

«Διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσιν» (Μαλ. α' 11).

Ὁ δὲ Εὐθύμιος ἄγιον ἐδῶ ἐρμήνευσε, τὸ μέγα καὶ ἐξαίρετον.

* * *

ΑΛΛΑ καὶ σύ, ἀδελφέ μου Χριστιανέ, ἐὰν ποθῆς νὰ ἁγιαζέται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ διὰ σοῦ, καθὼς εἰς τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν τοῦτο παρακαλεῖς, λέγων: *«ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου»* (Ματθ. ε' 9), ἀποδίωχνε ἀπὸ λόγου σου τοὺς αἰσχροὺς καὶ ρυπαροὺς καὶ ἀκαθάρτους λογισμοὺς, διότι οἱ τοιοῦτοι λογισμοὶ εἶναι συγχωμεροὶ καὶ μισητοὶ κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὸ *«βδέλυγμα Κυρίῳ λογισμὸς ἄδικος»* (Παροιμ. ιε' 26).

Σπούδαζε δὲ καὶ βίαζε τὸν ἑαυτόν σου διὰ νὰ ἔχῃς εἰς τὴν καρδίαν σου λογισμοὺς καθαρούς, λογισμοὺς ἀπλοῦς, λογισμοὺς ἀγνοὺς καὶ ἀγίους· ὁμοίως, σπούδαζε καὶ ἀγωνίζου νὰ μὴν ὀμιλῆς, οὔτε νὰ ἀκούῃς λόγια αἰσχρὰ καὶ πορνικὰ, ἀλλὰ λόγια ἅγια, λόγια θεϊκὰ, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς ἀγίους Χριστιανούς.

Παραγγέλλει γὰρ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι δὲν πρέπει οὐδὲ νὰ ὀνομάζεται ἡ πορνεία καὶ αἰσχροῦτης ἀνάμεσα εἰς τοὺς Χριστιανούς:

«Πορνεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία... μὴδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἀγίοις, καὶ αἰσχροῦτης καὶ μωρολογίας» (Ἐφεσ. ε' 3-4).

Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα, σπούδαζε καὶ ἀγωνίζου νὰ ἔχῃς σῶμα καθαρὸν καὶ ἀγνόν, ἀπέχωντας ἀπὸ πορνείας, μοιχείας, μαλακίας καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀκαθαρσίας, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παῦλον:

«Τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας» (Α' Θεσ. δ' 3).

Καὶ ἐπειδὴ χωρὶς τὸν ἀγιασμὸν καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ σώματος τινὰς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἰδῆ τὸν Κύριον, κατὰ τὸν αὐτὸν Παῦλον:

«Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἀγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον» (Ἐβρ. ιβ' 14).

Μὲ τοιοῦτον τρόπον, Χριστιανέ, καὶ ἐσὺ γίνεσαι ἅγιος, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἀγιάζεται διὰ μέσου σου.

Ἔπεται Μέρος ζ'.

15α. Ἐντρανίζω· προσβλέπω ἀτενῶς πρὸς τι, προσπῶ που τὸ βλέμμα σταθερῶς καὶ ἐπιμόνως, ἐνατενίζω.

16. Μεγαλεῖον γὰρ ἀληθῶς ἐξαίρετον καὶ διαφορετικὸν ἦτον τοῦτο εἰς μόνην τὴν Θεοτόκον, θεόθεν δεδωρημένον· διότι ἀγκαλὰ καὶ ἄλλαι πολλαὶ στεῖραι γυναικες φαίνονται ἐν τῇ Παλαιᾷ ὅτι ἐγέννησαν ἐξ ἐπαγγελίας, ὡς ἡ Σάρρα, ὡς ἡ Ρεββέκα, ὡς ἡ Μήτηρ τοῦ Σαμψών, ὡς ἡ Ἄννα ἡ τοῦ Ἐλκανά· ἀλλ' αὐταὶ ὅλαι ἐγέννησαν, ὄχι θηλυκὰ παιδία, ἀλλὰ ἀρσενικά· μόνη δὲ καὶ πρώτη ἡ Θεοτόκος ἐγεννήθη ἐν τῇ Παλαιᾷ θῆλυ παιδίον κατ' ἐπαγγελίαν, ἐκ τῆς στεῖρας καὶ θεοπρομήτορος Ἄννης.

17. Τὰς μαρτυρίας ταύτας ἐκοπιάσαμεν νὰ συνάξωμεν καὶ νὰ ἐκθέσωμεν ἐδῶ, διὰ ἐκείνους ὅπου ἀντιτείνουν, οὐκ ὀρθῶς, καὶ λέγουν ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος μετέστη μὲν, οὐκ ἀνέστη δέ.

Εἰδὲ καὶ ἀπορεῖ τινὰς, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Μετάστασιν λέγομεν ἐπὶ τῆς Θεοτόκου καὶ οὐχὶ Ἀνάστασιν, ἀποκρίνονται τινες, λέγοντες ὅτι ἡ αἰτία τούτου εἶναι, διότι ἡ Ἀνάστασις τῆς Θεοτόκου δὲν μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς Γραφῆς, ὡς ἡ Ἀνάστασις τοῦ Υἱοῦ Της.

Ἄλλοι δὲ λέγουν, διότι ἡ Μετάστασις μὲν τῆς Θεοτόκου, ὡς κήρυγμα δημοσιεύεται, ἡ δὲ Ἀνάστασις Αὐτῆς, ὡς δόγμα σιωπᾶται· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, τὰ μὲν δόγματα σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται.

Ἄλλοι δὲ ἐπιτυχικώτερον ἀποκρίνονται, ὅτι λέγοντες Μετάστασιν τῆς Θεοτόκου, καὶ τὴν Ἀνάστασιν ταύτης περιλαμβάνομεν, καὶ τὴν εἰς Οὐρανοὺς Ἀνάληψιν· καθ' ὅτι ἡ Μετάστασις εἶναι γενικωτέρα καὶ καθολικωτέρα, περιλαμβάνουσα καὶ τὴν Ἀνάστασιν καὶ τὴν Ἀνάληψιν· διότι καὶ τὸ ἀναστηθὲν ἐκ τάφου καὶ τὸ ἀναληφθὲν εἰς Οὐρανοὺς μεθίσταται· ἡ δὲ Ἀνάστασις καὶ Ἀνάληψις, εἶναι ειδικωτέρα καὶ μερικωτέρα.

Τὸ δὲ Κάθισμα ἐκεῖνο τὸ λέγον: *«Εἰς τὰ οὐράνια, ἡ νοερά σου ψυχῆ, εἰς τὸν Παράδεισον ἡ ἱερά σου σκηνή»*, ἐν ἄλλοις ἀντιγράφοις, ἄλλως γράφεται, ἐκ δὲ τῶν τοιούτων ἀμφιβόλων, οὐδὲν βέβαιον συμπεραίνεται· οὕτω γὰρ γράφεται: *«Εἰς τὸν Παράδεισον, ἡ νοερά σου ψυχῆ, ὡς θεοπρόστακτον, Μαρία ἄχραντε, τοῖς Ἀποστόλοις ἐν φωνῇ, Παναγία παραδέδοται· ὅθεν ἀνταπέδωκε»* καὶ τὰ λοιπά· ἀνωύμου δέ τινος τοῦτο ἐστὶ τὸ Κάθισμα, καὶ οὐχὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκνοῦ, ὧς τινες οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν.

18. Ἵσως ὁ Ἱερὸς Αὐγουστίνος κτίσμα ὠνόμασεν ἀνωτέρω τὴν ἀΐδιον δόξαν, οὐ καθ' ἑαυτήν· ἄπαγε! ἄκτιστος γὰρ αὕτη ἐστίν, ὡς φυσικὴ καὶ ἀχώριστος ἐνέργεια τῆς Θείας Οὐσίας· ἀλλὰ καθὸ ὑπὸ τῶν κτιστῶν ὄντων Μακαρίων μετέχεται.

19. Ἦξευρε ὁμως, ὦ ἀναγνώστα, ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος διὰ τὰ ἀνωτέρω μεγαλεῖα ὅπου ἐχάρισεν εἰς Αὐτὴν ὁ Θεός, ἐσυνερίζετο τρόπον τινὰ καὶ ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ἀγωνίζεται καὶ Αὐτὴ μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Υἱοῦ Της, μὲ νηστείας, μὲ προσευχάς, μὲ γονυκλισίας καὶ μὲ κάθε εἶδος ἀσκήσεως, καθὼς τοῦτο βεβαίως ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος, λέγων:

«Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον τοῦ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος τοῖς ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ὑπηργμένους ταύτη παρ' αὐτοῦ μεγαλείοις οἶον ἀντεφιλοτιμεῖτο τῷ καρτερικωτάτῳ καὶ πολυειδεῖ τῆς ἀσκήσεως, καὶ ταῖς ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντὸς εὐχαῖς ὁμοῦ καὶ σπουδαῖς, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς διαπτάνας τὰ πέρατα θεοκήρυκας ὑποθήκαις καὶ προτροπαῖς».

Ὅθεν καὶ ἄδεται λόγος, ὅτι ἀπὸ τὰς συχνὰς γονυκλισίας ὅπου ἡ Θεοτόκος ἐποίει, ἐβαθούλωσαν αἱ πλάκες, ἐπάνω εἰς τὰς ὁποίας τὰ γόνατα ἔκλινεν.

Αἰνίττεται δὲ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἐν τῷ ἀνωτέρῳ εἰς τὴν Κοίμωσιν Ἐγκωμῖω, λέγων:

«Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τῆς παναγεστάτης ἐμνήσθην Σιών· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ μέγα τοῦτο Μυστήριον τῆς Θεοτόκου μεμυσταγώγηται· ἐνταῦθα τὰς κλίσεις τῶν ἱερῶν γονάτων τοῦ πανάγνου σώματος, αἱ πρὸς τοῦδαφος κατεστρωμένοι πλάκες διωλύγιον ἀνακράζουσιν».